

Otamurodova Sevinch Shuxratovna

Buxoro viloyat Olot tumani 11-sinf o'quvchisi.

Annotatsiya. *Ushbu maqolada hozirgi kundagi eng global muammolardan biriga aylanib borayotgan atrof-muhit muammosi va uni asrab avaylashning yo'llari haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar. *Atrof-muhit, tabiat, ekologiya, muammo, Stokgolm, ekoaksiya, halokat.*

Yurtimizning har qarich yeri oltinga teng. Uning go'zal tabiati, musaffo havosi, ziloldek tiniq va shifobaxsh suvlari har qanday kishini o'ziga maftun etadi. Mana shunday betakror go'zallikni asrab-avaylash, kelajak avlodga bus-butunligicha yetkazish har birimizning unutilmas burchimizdir. Mamlakatimizda barqaror rivojlanish tamoyillariga asoslangan atrof-muhitni muhofazalash va ekologik muvozanatni ta'minlashning mustahkam huquqiy asosi yaratilgan. Jamiyatda ekologik madaniyatni yuksaltirish, tabiatni muhofazalashda jamoatchilikning faolligini oshirish, ekologik ta'limni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Ekologik muammolarning oldini olishda aholining ekologik bilim va dunyoqarashini boyitish, bu boradagi milliy qadriyatlarimizni yoshlar ongiga chuqur singdirish, ekologik targ'ibot va tashviqot ishlarini kuchaytirish muhim ahamiyatga ega. Ekoaksiyalarning o'tkazilayotgani o'ziga xos samaralar berayotir.

Hozirgi kunga kelib, butun dunyodagi ekologik holat ko'pchilikni birdek bezovta qilmoqda. Ekologik halokat ko'z o'ngimizda dahshatli tus olmoqda. Atrof-muhitni muhofaza qilish va mavjud tabiiy resurslardan samaraii foydalanish masalalari dolzarbligicha qolmoqda. Hozirgi ekologik inqirozning sababchisi va o'z aqli zakovati bilan shu inqirozdan xoli etuvchisi ham Inson ekanligi ma'lum bo'lib qoldi. Atrof-muhitni ifloslanishdan saqlash, tabiiy boyliklardan tejab-tergab foydalanish ko'p jihatdan insonlar qaysi jamiyatda yashashlaridan qat'i nazar insonlarning ekologik savodxonlik darajasiga va ekologik madaniyatiga bog'liq. Mustaqil respublikamizdagi ekologik muammolarni hal qilish uchun aholining ekologik savodxonligini oshirish eng ustuvor vazifalardan hisoblanadi.

5 iyun – Xalqaro Atrof-muhitni muhofaza qilish kuni butun dunyo bo'ylab har yili keng nishonlanadi. Ushbu sana Birlashgan Millatlar Tashkilotining Bosh Assambleyasi tomonidan 1972 yil Stokgolmda bo'lib o'tgan Insoniyat muhiti mavzuidagi konferentsiyada joriy etilgan.

O'tgan yillar davomida mazkur kun 100 dan ortiq mamlakatda nishonlandi, hozirda ekologik muammolarni yechishga yordam beruvchi muhim bir zamin bo'lib xizmat qiladi. Bundan tashqari, ushbu kunda barcha xalqlar birlashib, atrof-muhitni muhofaza qilishga, ona-erimizni asrab qolishga o'zining shaxsiy hissasini qo'shish imkoniga ega bo'ladi.

Afsuski, Yer yuzida chiqindi muammosi tez orada yo'qolmaydi va an'anaviy chiqindilarni boshqarish tizimlari o'sib borayotgan aholi tomonidan ishlab chiqarilgan qo'shimcha chiqindilar bilan kurashish uchun jihozlanmagan. Bu muammoni bartaraf etishning samarali choralaridan biri tizimda aqlli chiqindilarni boshqarish texnologiyalari qo'llanilishidir. Chiqindilarni aqlli boshqarish deganda ushbu jarayonni yanada samarali, tejamkor va ekologik toza qilish texnologiyasidan foydalanadigan har qanday tizim tushuniladi. Mazkur tizimlarning aksariyati chiqindilarni yig'ishni optimallashtirish va ayni vaqtdagi ma'lumotlarni to'playdigan va kuzatadigan monitoring texnologiyasi, ya'ni internet tarmog'i bilan jihozlangan bo'ladi.

Chiqindilarni samarali va barqaror boshqarish tizimlarini yaratish yo'lidagi birinchi qadam bu bizning hozirgi tizimlarimiz nima uchun ishlamayotganini o'rganishdir. Chiqindilarni yig'ish va qayta ishlash jarayonida qo'llanilayotgan turli innovatsiyalarni jahon tajribasida ko'rishimiz mumkin.

2050-yilga borib, global chiqindilar 4 milliard tonnaga yetishi kutilmoqda, bu 2016-yilga nisbatan ikki baravar ko'payishini ko'rsatadi. Bu raqamlarning tez ko'tarilishi so'nggi bir necha o'n yilliklar davomida o'sib borayotgan shahar aholisi va iste'molchilar talabining ortishi bilan bog'liq bo'lib, ko'rsatkichlarning hech biri tez orada pasaymaydi.

Xo'sh, barcha sohalarda zamonaviy nou-xaular keng joriy etilayotgan bugungi kunda atrof-muhit va chiqindilarni yig'ish xizmatlariga yuklanayotgan kuchlanishni kamaytirish, shuningdek, ularni yig'ish va qayta ishlash jarayonidagi muammolarni hal qilishda aqlli texnologiyalardan foydalanish mumkinmi? Albatta mumkin va bu jarayon rivojlangan davlatlarda allaqachon boshlangan.

So'nggi yillardagi o'zgarishlarni hisobga olgan holda atrof-muhit va atrof-muhitni muhofaza qilish harakatlarining jamiyat hayotidagi ahamiyati tobora ortib borayotgani ko'rinib turibdi. Umuman olganda, atrof-muhitni va atrof-muhitni muhofaza qilish harakatlari erni va tabiiy yashash joylarini yo'q qilishdan himoya qilish maqsadida tashkilotlar, huquqiy qoidalar, harakatlar va tadqiqotlar kabi turli xil faoliyatlarga e'tibor beradi.

Atrof-muhit ifloslanishi haqida gap ketganda, asosiy omillar - havoning ifloslanishi, tuproqning ifloslanishi, suvning ifloslanishi, chiqindilar sababli ifloslanish, shovqin ifloslanishi va ingl. Havoning ifloslanishi ish joylarining isishi, sanoat ishlab chiqarish faoliyati, energiya ishlab chiqarish va azot oksidlari, uglerod oksidi, qo'rg'oshin va shu kabi avtotransport vositalaridan chiqadigan gazlarni keltirib chiqaradi. Boshqa tomondan suvning ifloslanishi - bu tabiatga tozalanmasdan chiqadigan maishiy va sanoat chiqindi suvlari oqibatida yuzaga kelgan er usti suvlari, dengizlar va er osti suvlarining ifloslanishi. Afsuski, tuproq ham shahar hayoti, sanoat faoliyati va noto'g'ri qishloq xo'jaligi amaliyoti tufayli ifloslangan.

Amaldagi atrof-muhit siyosatining maqsadi odamlarning sog'lig'i uchun yashash muhitini ta'minlash, butun tirik dunyoni, shu jumladan havo, suv va tuproqni, o'simlik va hayvonlarni odamlarning zararli ta'siridan himoya qilishdir. va natijada etkazilgan zarar va zararni bartaraf etish.

Shu maqsadda yaratilgan ISO 14001 Atrof-muhitni boshqarish tizimining standarti atrof-muhitga ta'sirlarni ishlab chiqarish bosqichlaridan to iste'molchilarga mahsulot va xizmatlarni etkazib berishgacha bo'lgan barcha jarayonlarda hisobga olinishini belgilaydi.

Zamonaviy raqobat sharoitida korxonalar oldinga intilish uchun ko'proq harakat qilishlari kerak. O'z aktivlarini himoya qilish va barqaror muvaffaqiyatga erishish uchun u har doim standartlar va huquqiy qoidalarga muvofiq ishlashi kerak. Shu sababli, bizning tashkilot korxonalariga atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha xizmatlarni sifat, sog'liq, xavfsizlik va atrof-muhitga oid xizmatlar doirasida taqdim etadi. Ushbu tadqiqotlarning maqsadi korxonalarni yanada samarali, yuqori sifatli va sifatli mahsulot va xizmatlarni ishlab chiqarishdir.

Tabiat o'ziga xos murakkab tizim bo'lib, inson va jamiyat uning hosilasidir. U tabiat evaziga mavjud va rivojlanadi. Inson o'z ehtiyojlarini tabiat hisobiga qondiradi. U tabiatdan havo, suv, oziqovqat, mineral va yonilg'i xomashyolarini oladi va o'zining hayot faoliyati davomida tabiatga o'z ta'sirini ko'rsatadi. Natijada tabiat uchun yod bo'lgan yangi obyektlar vujudga keladi. Bular: shahar va qishloqlar, zavod va fabrikalar, yo'llar, konlar, suv omborlari, qishloq xo'jalik yerlari va boshqalardir. Inson aql-idroki va mehnati tufayli yuzaga kelgan bunday antropogen landshaftlar atrof tabiiy muhitiga o'z ta'sirini ko'rsatmay qolmaydi. Yer yuzida aholi sonining keskin o'sib borishi, fan va texnikaning shiddatli taraqqiyoti, mamlakatlar hududida tabiiy resurslarning bir tekis tarqalmaganligi mavjud tabiiy resurslardan imkon qadar ko'proq va shu yo'l bilan jamiyat taraqqiyotini tezlatishni taqozo qiladi. Natijada tabiat va inson o'rtasidagi o'zaro munosabat buziladi. Bu qonunlarning buzilishi esa ertami-kechmi ekologik inqirozga olib keladi.

Tabiatning o'zi zargarga o'xshaydi. Uning bag'ridan unib chiqqan har bir giyoh, har bir daraxt, o'rmonlar, hayvonot olami o'ziga xos bir olamdirdir. Bu tabiiy boylikka daxl qilinishining oldini olish, muhofaza qilish faqat shu soha xodimlarining ishi emas, balki barchaning burchidir. Chunki, biz yashayotgan hudud musaffoligi, ekologik muvozanat barchamizga birday daxldordir. Muxtasar qilib aytganda, ona tabiatga mehr-muhabbatli bo'laylik. Oilalarda, mahalla va qishloqlarda ekologik tarbiyani kuchaytiraylik. Orastalikka rioya qilishimiz, gulu giyohlar maskani va daraxtzorlarni avaylab parvarishlashimiz zarur. Agar biz tabiiy go'zalliklarga ziyon yetkazmaslikni odat qilsak, avlodlar kelajagi va xayotning davomiyligi uchun shunchalik ko'p qayg'urgan bo'lamiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Jabborov N. Ximiya va atrof-muhit. T., « O'qituvchi», 1992-y
2. Shodimetov Y. Ijtimoiy ekologiyaga kirish. I, II qism. T., « O'qituvchi», 1994-y.
3. Otaboyev Sh ., Nabiyev M . Inson va biosfera , T., «O'qituvchi», 1995 - y .
4. Qodirov E. V va boshqalar.Tabiiy muhitni muhofazalashning ekologik asoslari. T., « O'zbekiston», 1999-y.
5. Xolmurodov J. Ekologiya va qonun , T., « Adolat» , 2000-y.